

PATVIRTINTA
Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos
2022 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. T2-286

**KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS
2021 METŲ ATASKAITA**

(Demografinė būklė – 2022 m. duomenys, sveikatos būklė – 2021 m. duomenys)

Klaipėda, 2022

TURINYS

ĮVADAS.....	3
BENDROJI DALIS.....	4
Demografinė situacija.....	4
Strateginio tikslo siekimas.....	5
1 tikslas – sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį.....	5
2 tikslas – sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką.....	5
3 tikslas – formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą.....	6
4 tikslas – užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.....	6
SPECIALIOJI DALIS.....	6
Prioritetinių sričių identifikavimas.....	6
Nauji tuberkuliozės atvejai.....	8
Visi tuberkuliozės atvejai.....	9
Visi vaistams atsparios tuberkuliozės atvejai.....	9
APIBENDRINIMAS.....	11
REKOMENDACIJOS.....	12
ŠALTINIAI.....	13
PRIEDAI.....	14

ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Klaipėdos miesto savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai. LSS strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni, pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai. LSS nustatyti šie 4 tikslai:

1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį;
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką;
3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą;
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritетines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

Visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje pateikti visuomenės sveikatai reikšmingi rodikliai, kurie susieti su tam tikru Lietuvos sveikatos strategijos tikslu ir uždaviniu. Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacine sistema sveikstat.hi.lt.

BENDROJI DALIS

Rodiklių analizė ir interpretavimas atliekamas palyginant einamųjų metų Klaipėdos miesto savivaldybės (toliau – Klaipėdos m. sav.) rodiklius su Lietuvos rodiklio reikšmėmis. Vadovaujantis šviesoforo principu, savivaldybės suskirstytos į grupes:

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos žalia spalva;
- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – prasčiausias, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos raudona spalva;
- likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos geltona spalva. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos rodiklį.

Rodiklių analizės tikslas yra įvertinti esamą gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situaciją Klaipėdos m. sav., vertinant ją LSS tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste ir remiantis šia objektyvia informacija planuoti bei įgyvendinti vietines visuomenės sveikatos stiprinimo ir prevencijos priemones. Analizuojamų metų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami ataskaitos priedo lentelėje „Klaipėdos miesto savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“. Sudarius Klaipėdos m. sav. probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašą, buvo atlikta atrinktų rodiklių detalesnė analizė ir vertinimas (žr. skyrių „Specialioji dalis“).

Demografinė situacija

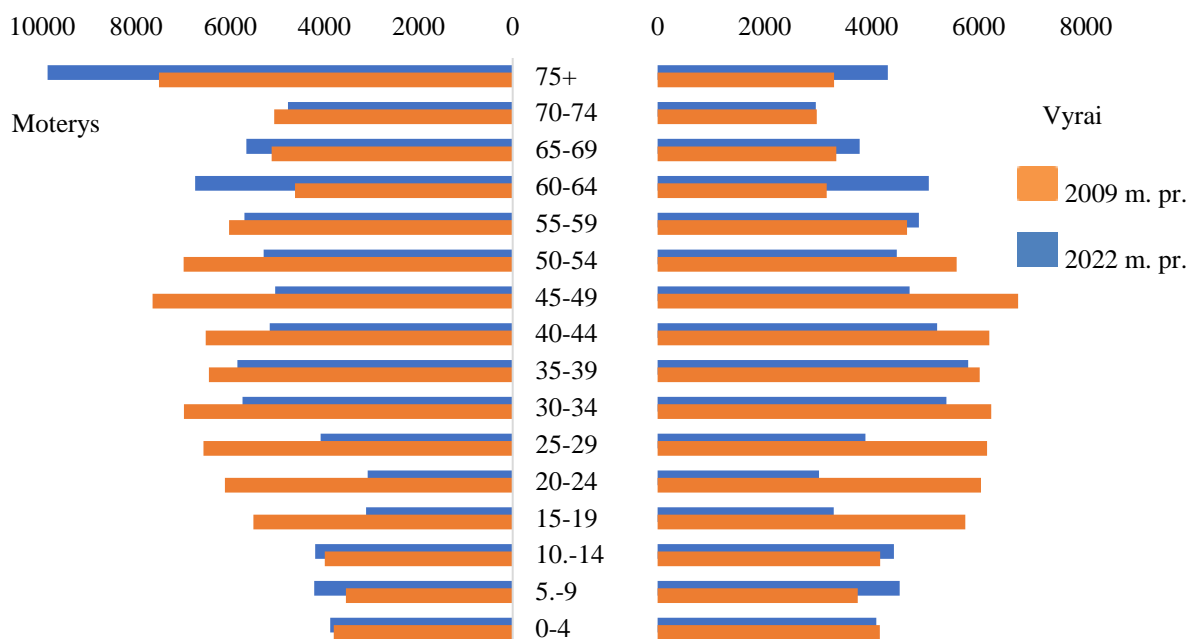
Gyventojų skaičius Klaipėdoje kasmet mažėjo iki 2021 metų. 2022 metų pradžioje Klaipėdoje gyveno 152 237 gyventojai – 3 181, arba 2,13 proc., daugiau gyventojų nei 2021 metų pradžioje. 2022 metų pradžioje moterų buvo 12 617 daugiau nei vyrų (atitinkamai 82 427 ir 69 810) ir jos sudarė 54,1 proc. visų Klaipėdos miesto gyventojų.

2022 metų pradžioje Klaipėdos mieste didžiąją gyventojų dalį sudarė darbingo amžiaus gyventojai (95 565, arba 62,8 proc.). Klaipėdos m. sav. gyvena daugiau pensinio amžiaus žmonių nei vaikų iki 15 metų amžiaus (atitinkamai 31 348, arba 20,6 proc., ir 25 324, arba 16,6 proc.), tai reiškia, kad Klaipėdos miesto gyventojai senėja. 2022 metų pradžioje vidutinis Klaipėdos miesto gyventojų amžius buvo 43 metai: vyrų – 40 metų, moterų – 46 metai.

2021 metais Klaipėdoje natūralios gyventojų kaitos rodiklis buvo neigiamas (-1 093 asmenys). Per metus gimė 1 408 kūdikiai (680 berniukų ir 728 mergaitės), tai sudarė 6 proc. visų Lietuvoje gimusių vaikų. Gimstamumo rodiklis 1 000-iai gyventojų buvo 9,3 (Lietuvoje – 8,3). Per metus Klaipėdoje mirė 2 501 asmuo (1 185 vyrai ir 1 316 moterų), tai 186 asmenimis, arba 8 proc., daugiau nei 2020 metais (2020 metais mirė 2 315 asmenų). Mirtingumo rodiklis 1000-iai gyventojų Klaipėdos mieste siekė 16,4, o Lietuvoje – 17. 2021 metais Klaipėdoje mirę asmenys sudarė 5,3 proc. visoje Lietuvoje mirusių asmenų.

2021 metais Klaipėdoje vidaus migracijos neto rodiklis buvo teigiamas (1 322 asmenys). Tai rodo, kad per metus į Klaipėdą iš kitų Lietuvos vietovių atvyko daugiau gyventojų nei iš jos išvyko.

Klaipėdos mieste aktualus gyventojų senėjimo klausimas, demografinę situaciją patogu stebėti pasitelkiant demografinio medžio grafiką, kuriame pateikiamas savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes 2009 ir 2022 metų pradžioje (1 pav.). Klaipėdos mieste žymiai išaugo (1,5 karto) 60–64 metų amžiaus moterų ir vyrų skaičius, lyginant su 2009 metais, o beveik 2 kartus sumažėjo 15–24 metų amžiaus moterų ir vyrų dalis.

1 pav. Klaipėdos m. sav. demografinis medis, 2009 ir 2022 metai

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Strateginio tikslo siekimas

LSS numatytas strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai. Šiam strateginiam tikslui matuoti yra numatyti 2 rodiklių – vidutinės gyvenimo trukmės ir išvengiamo mirtingumo – stebėjimas.

2021 metais Klaipėdos m. sav. vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 74,9 metai, tai atitinka Lietuvos vidurkį – 74,2 metai.

Išvengiamo mirtingumo rodiklis – tai mirtingumas, nulemtas ligų (ar būklių), kurių galima išvengti, taikant žinomas efektyvias prevencines, diagnostikos ir gydymo priemones. 2021 metais Klaipėdos m. sav. išvengiamo mirtingumo rodiklis (22,4 proc.) buvo geresnis už Lietuvos rodiklį (27,3 proc.), todėl savivaldybė patenka į geriausių rodiklių grupę (žalioji zona).

1 tikslas – sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis priedo lentelėje „Klaipėdos miesto savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“ pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

1.1. Uždavinio „sumažinti skurdo lygį ir nedarbą“ rodikliai Klaipėdos m. sav. yra geresni už Lietuvos vidurkį arba jį atitinka.

1.2. Uždavinio „sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygiu“ rodikliai Klaipėdos m. sav. yra geresni už Lietuvos vidurkį arba jį atitinka, bet išsiskiria didesni sergamumo tuberkulioze rodikliai.

2 tikslas – sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis priedo lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

2.1. Uždavinio „kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą“ rodikliai Klaipėdos m. sav. daugeliu atvejų atitinka Lietuvos vidurkį, tačiau išsiskiria didesnis žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe asmenų rodiklis.

2.2. Uždavinio „kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“ rodikliai Klaipėdos m. sav. atitinka Lietuvos vidurkį arba yra geresni už jį.

2.3. Uždavinio „mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“ rodikliai Klaipėdos m. sav. atitinka Lietuvos vidurkį.

2.4. Uždavinio „mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą“ į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekio rodiklis Klaipėdos m. sav. viršija Lietuvos vidurkį.

3 tikslas – formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis priedo lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

3.1. Uždavinio „sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą“ rodikliai Klaipėdos m. sav. daugeliu atvejų atitinka Lietuvos vidurkį, tačiau išsiskiria didesnis mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių bei per didelis alkoholio prieinamumo rodiklis.

3.2. Uždavinio „skatinti sveikos mitybos įpročius“ rodiklis Klaipėdos m. sav. atitinka Lietuvos vidurkį.

4 tikslas – užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis priedo lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

4.1. Uždavinio „užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais“ vienas iš Klaipėdos m. sav. rodiklių yra blogesnis už Lietuvos vidurkį – išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto rodiklis.

4.2. Uždavinio „plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“ rodikliai Klaipėdos m. sav. daugeliu atvejų atitinka Lietuvos vidurkį, tačiau išsiskiria didesnis sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze rodiklis.

4.3. Uždavinio „pagerinti motinos ir vaiko sveikatą“ rodikliai Klaipėdos m. sav. daugeliu atvejų atitinka Lietuvos vidurkį, tačiau išsiskiria prastesni vaikų skiepavimo apimčių rodikliai.

4.4. Uždavinio „stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“ rodikliai Klaipėdos m. sav. yra geresni už Lietuvos vidurkį arba jį atitinka.

SPECIALIOJI DALIS

Prioritetinių sričių identifikavimas

Remiantis priedo lentelėje „Klaipėdos miesto savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“ pateiktais rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, kad:

- 1) 14 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (**žalioji zona**):
 - Išvengiamas mirtingumas (proc.);
 - Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.);
 - Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.;
 - Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.;
 - Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.;
 - Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.;

- Mirtingumas nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Vaikų (7–17 m.), neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.);
- Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) 100 000 gyv.;
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų laikotarpiu dalyvavusi krūties vėžio programoje;
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų laikotarpiu dalyvavusi gimdos kaklelio programoje;
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŠKL programoje.

2) 26 rodiklių reikšmės patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (**geltonoji zona**):

- Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (metais);
- Savižudybių skaičius (X60–X84) 100 000 gyv.;
- Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.;
- Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų;
- Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyv.;
- Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.;
- Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.;
- Mirtingumas transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.;
- Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.;
- Traumų dėl transporto įvykių (V00–V99) skaičius 10 000 gyv.;
- Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), 100 000 gyv.;
- Gyventojų skaičius, tenkantis 1 tabako licencijai;
- Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.);
- Išvengiamų hospitalizacijų (IH) skaičius 1 000 gyv.;
- Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius;
- Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyventojų;
- Apsilankymų pas gydytojus skaičius 1 gyv.;
- Sergamumas ŽIV ir LPL (B20–B24, Z21, A50–A54, A56) 10 000 gyv.;
- Kūdikių mirtingumas 1 000 gyvų gimusių;
- Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.;
- Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 15–17 m. moterų;
- Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.;
- Mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60–I69) 100 000 gyv.;
- Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų;
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų laikotarpiu dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje.

3) 10 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (**raudonoji zona**):

- Sergamumas tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.;
- Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km;
- Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- Gyventojų skaičius, tenkantis 1 alkoholio licencijai;
- Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius (18+ m.) 1 000 gyv.;

- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, proc.;
- 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės), proc.

Klaipėdos m. sav. bendruomenės sveikatos taryba išrinko prioritetinius visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklius:

- Sergamumas tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys).

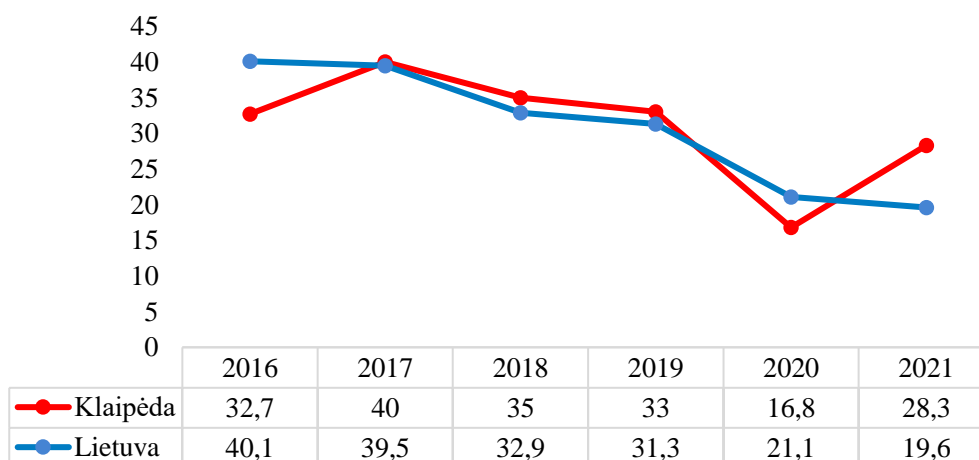
Nauji tuberkuliozės atvejai

Tuberkuliozė – visuomenei pavojinga infekcija, kadangi bakterijos nuo sergančio asmens plinta gana lengvai, be to, valstybei brangiai kainuoja, nes ligoniai ilgai gydomi specializuotuose tuberkuliozės stacionaruose.

Tuberkuliozės plitimą Lietuvoje lemia šios pagrindinės priežastys: socialinės (nedarbas, skurdas, alkoholio, narkotikų vartojimas), psichologinės (dalies sergančiųjų nesuvokimas tuberkuliozės sukeltų sveikatos sutrikimų sunkumo, nenoras gydytis ir baigti gydymo kursą, gydymo režimo pažeidimai), organizacinės (pacientai neturi lėšų pasiekti gydymo įstaigas). PSO rekomenduota tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kurso (DOTS) strategija Lietuvoje taikoma stacionaruose bei ambulatoriškai besigydančioms ligoniams.

Lietuvoje tuberkuliozė yra aktuali problema, kadangi beveik visose savivaldybėse 2021 metais buvo registruojami nauji šios ligos atvejai. Iš viso Lietuvoje tais metais užregistruota 550 naujų atvejų (19,6/100 000 gyv.). Prasčiausia situacija Radviliškio r. sav., Kazlų Rūdos sav., Šalčininkų r. sav. ir Akmenės r. sav. – jose Lietuvos vidurkis viršytas daugiau kaip 2 kartus.

2021 metais Klaipėdos apskrityje buvo užregistruoti 75 nauji tuberkuliozės atvejai (23,2/100 000 gyv.), iš jų 43 nustatyti Klaipėdos m. sav. (28,3/100 000 gyv.), 12 – Šilutės r. sav. (30,9/100 000 gyv.), 9 – Klaipėdos r. sav. (15,5/100 000 gyv.), 5 – Kretingos r. sav. (13,3/100 000 gyv.), 5 – Skuodo r. sav. (24,9/100 000 gyv.) ir 1 – Palangos m. sav. (12,3/100 000 gyv.). 2021 metais sergamumo tuberkulioze rodiklis Klaipėdos m. sav. viršijo Lietuvos vidurkį 1,4 karto ir, lyginant su 2020 metais, šis rodiklis žymiai pablogėjo (2 pav.).

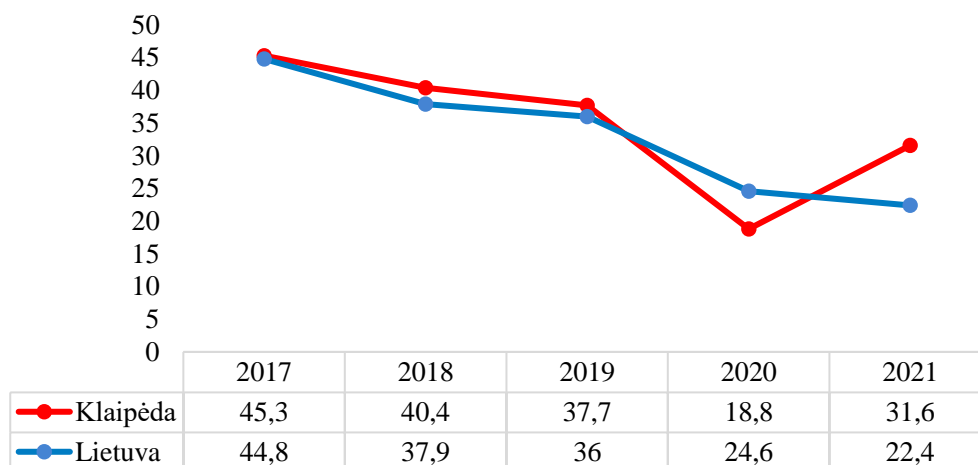
2 pav. Sergamumo tuberkulioze (100 000 gyv.) dinamika Klaipėdos m. sav. ir Lietuvoje 2016–2021 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

Visi tuberkuliozės atvejai

Ekspertų nuomone, sergamumo tuberkulioze rodiklis metodiškai tiksliau skaičiuojamas įtraukiant ir recidyvus (t. y. atkrytis, kai ligonis jau buvo išgydytas ir liga naujai atsinaujino, pasikartojo). Sergamumas (nauji atvejai ir recidyvai) tuberkulioze 2021 metais Lietuvoje buvo 22,4/100 000 gyv. (628 atvejai). Radviliškio r., Šalčininkų r., Kazlų Rūdos ir Alytaus r. savivaldybėse gyvenantys Lietuvos gyventojai 2021 metais sirgo tuberkulioze daugiausiai. Pastarųjų savivaldybių sergamumo tuberkulioze rodikliai Lietuvos vidurkį viršijo 2 ir daugiau kartų. Tuo tarpu mažiausi sergamumo tuberkulioze rodikliai buvo tarp Birštono, Neringos ir Zarasų r. savivaldybių gyventojų.

2021 metais Klaipėdos apskrityje iš viso tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai) sirgo 86 asmenys (26,6/100 000 gyv.), iš jų 48 asmenys Klaipėdos m. sav. (31,6/100 000 gyv.), 14 – Šilutės r. sav. (36,1/100 000 gyv.), 10 – Klaipėdos r. sav. (17,2/100 000 gyv.), 6 – Kretingos r. sav. (16/100 000 gyv.), 6 – Skuodo r. sav. (29/100 000 gyv.) ir 2 – Palangos m. sav. (14,3/100 000 gyv.). 2021 metais sergamumo tuberkulioze rodiklis (visų tuberkuliozės atvejų) Klaipėdos m. sav. viršijo Lietuvos vidurkį 1,4 karto ir, lyginant su 2020 metais, šis rodiklis žymiai pablogėjo (3 pav.).

3 pav. Sergamumas tuberkulioze (+recidyvai) 100 000 gyv. Klaipėdos m. sav. ir Lietuvoje 2017–2021 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

2021 metais Klaipėdos m. sav. 55 asmenims (15 moterų ir 40 vyrų) taikytas stacionarus tuberkuliozės gydymas: 18–44 m. amžiaus grupėje buvo 16 pacientų (5 moterys ir 11 vyrų), 45–64 m. amžiaus grupėje – 27 pacientai (7 moterys ir 20 vyrų) ir vyresnių nei 65 m. amžiaus grupėje – 12 pacientų (3 moterys ir 9 vyrai). Tuberkulioze sergančių vaikų Klaipėdos m. sav. nebuvo. 2021 metais Klaipėdos m. sav. nuo tuberkuliozės mirė 4 asmenys (visi vyrai).

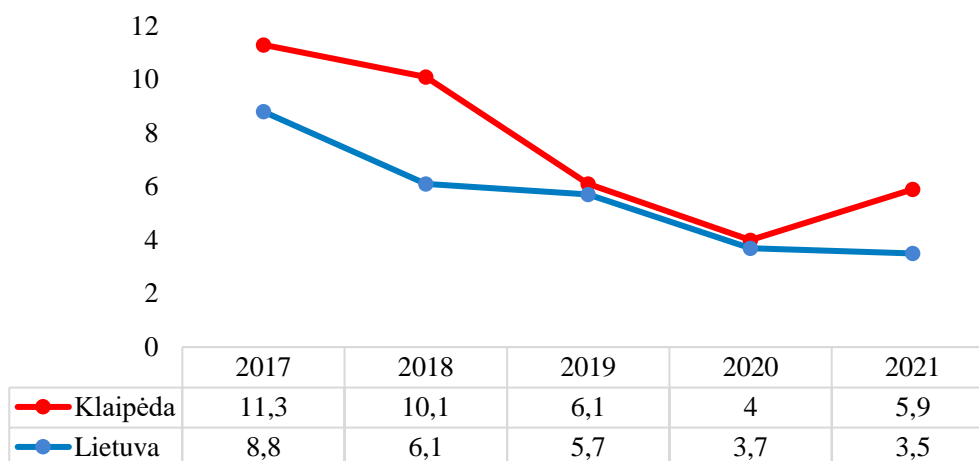
Visi vaistams atsparios tuberkuliozės atvejai

Sergančiųjų daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze rodiklis – „Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)“ – skiriasi savo skaičiavimo metodika ir vadinamas paplitimu. Į sergančiųjų vaistams atsparios tuberkulioze rodiklio skaičiavimus įtraukiami ne tik nauji užregistruoti tuberkuliozės atvejai, bet ir recidyvai, ligoniai, grįžę po nutraukto gydymo, grįžę po nesėkmingo gydymo ir atvykę iš kito krašto. Kitas rodiklis „Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)“ skaičiuojamas įtraukiant tik naujus per metus užregistruotus atsparios vaistams tuberkuliozės atvejus.

2021 metais Lietuvoje buvo 98 vaistams atsparios tuberkuliozės atvejai, iš jų nauji – 68. Atsparios vaistams tuberkuliozės rodiklis (visi atvejai) siekė 3,5/100 000 gyv., o naujų vaistams atsparios tuberkuliozės rodiklis buvo 2,4/100 000 gyv. Didžiausias sergamumas vaistams atsparia

tuberkulioze (visi atvejai) pastebimas tarp Kelmės r., Prienų r., Molėtų r., Kaišiadorių r. savivaldybių gyventojų.

2021 metais Klaipėdos apskrityje atsparia vaistams tuberkulioze iš viso sirgo 14 asmenų (4,3/100 000 gyv.), iš jų 9 asmenys Klaipėdos m. sav. (5,9/100 000 gyv.), 2 – Klaipėdos r. sav. (3,4/100 000 gyv.), 1 – Šilutės r. sav. (2,6/100 000 gyv.), 1 – Skuodo r. sav. (6,2/100 000 gyv.) ir 1 – Palangos m. sav. (2/100 000 gyv.). 2021 metais šis tuberkulioze rodiklis Klaipėdos m. sav. viršijo Lietuvos vidurkį 1,7 karto ir, lyginant su 2020 metais, šis rodiklis žymiai pablogėjo (4 pav.).

4 pav. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (visi atvejai) 100 000 gyv. Klaipėdos m. sav. ir Lietuvoje 2017–2021 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

Tuberkuliozei būdingas ir socialinis pobūdis: apie 30 proc. visų tuberkulioze sergančių asmenų yra bedarbiai arba neturintys nuolatinio darbo, piktnaudžiauja alkoholiu, reguliariai pažeidinėja gydymo režimą. Šie pacientai yra svarbus ir nuolatinis infekcijos ir vaistams atsparios tuberkuliozės vystymosi šaltinis.

VŠĮ Klaipėdos miesto poliklinika įgyvendino ES remiamus projektus, skirtus gerinti tuberkulioze sergančių asmenų gydymo kokybę: „Pirminės asmens sveikatos priežiūros paslaugų ir kokybės gerinimas VŠĮ Klaipėdos sveikatos priežiūros centre, DOTS kabineto įrengimas“, „Socialinės paramos priemonių teikimas tuberkulioze sergantiems Klaipėdos miesto gyventojams (DOTS kabineto pacientams)“. Pasibaigus projektams, toliau DOTS kabinetą išlaiko Klaipėdos miesto savivaldybės administracija bei ji taip pat finansuoja profilaktines tuberkuliozės programas ir priemones (Klaipėdos miesto 2019–2021 m. tuberkuliozės profilaktikos organizavimo ir vykdymo programa, „Tuberkuliozės profilaktikos organizavimo ir vykdymo Klaipėdos mieste paslaugos 2022–2025 m.“).

APIBENDRINIMAS

1. Gyventojų skaičius Klaipėdos mieste kasmet mažėjo iki 2021 metų. 2022 metų pradžioje Klaipėdoje gyveno 152 237 gyventojai – 82 427 (54,1 proc.) moterys ir 69 810 (45,9 proc.) vyrų. Didžiąją gyventojų dalį (62,8 proc.) sudaro darbingo amžiaus gyventojai. Išlieka gyventojų senėjimo tendencija, nes Klaipėdos m. sav. gyvena daugiau pensinio amžiaus žmonių nei vaikų. 2021 metais Klaipėdos mieste tiek gimusiųjų, tiek mirusiųjų skaičius sumažėjo, lyginant su 2020 metais, o natūrali gyventojų kaita buvo neigiama.

2. 2021 metais į geriausių rodiklių grupę (**žalioji zona**) pateko 14 rodiklių:

- Išvengiamas mirtingumas (proc.);
- Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.);
- Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.;
- Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.;
- Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.;
- Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Vaikų (7–17 m.), neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.);
- Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) 100 000 gyv.;
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų laikotarpiu dalyvavusi krūties vėžio programoje;
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų laikotarpiu dalyvavusi gimdos kaklelio programoje;

- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŠKL programoje.

3. 2021 metais į blogiausių rodiklių grupę (**raudonoji zona**) pateko 10 rodiklių:

- Sergamumas tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.;
- Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km;
- Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- Gyventojų skaičius, tenkantis 1 alkoholio licencijai;
- Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius (18+ m.) 1 000 gyv.;
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys, proc.;
- 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomiélito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepijimo apimtys (3 dozės), proc.

4. Buvo išrinktos prioritétinės Klaipėdos m. sav. sritys:

- Sergamumas tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys).

5. 2021 metais Klaipėdos mieste buvo užregistruoti 43 nauji tuberkuliozės atvejai, sergamumo tuberkulioze rodiklis Klaipėdos m. sav. viršijo Lietuvos vidurkį ir, lyginant su 2020 metais, šis rodiklis žymiai pablogėjo.

6. 2021 metais Klaipėdos mieste tuberkulioze sirgo 48 asmenys, sergamumo tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai) rodiklis Klaipėdos m. sav. viršijo Lietuvos vidurkį ir, lyginant su 2020 metais, šis rodiklis žymiai pablogėjo.

7. 2021 metais Klaipėdos mieste atsparia vaistams tuberkulioze sirgo 9 asmenys, sergamumo vaistams atsparios tuberkuliozės (visi atvejai) rodiklis Klaipėdos m. sav. viršijo Lietuvos vidurkį ir, lyginant su 2020 metais, šis rodiklis žymiai pablogėjo.

REKOMENDACIJOS

Ataskaitos rekomendacijos orientuotos į išsamiau nagrinėtas prioritėtines Klaipėdos miesto savivaldybės gyventojų sveikatos problemas – tris sergamumo tuberkulioze rodiklius. Siekiant gerinti kitus blogiausių rodiklių zonos (raudonoji zona) rodiklius tęsiamos ankstesniais ataskaitiniais laikotarpiais numatytos priemonės.

Rekomendacija Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biurui:

- Vykdyti informacijos sklaidą apie tuberkuliozės susirgimo profilaktiką savivaldybėje.

Rekomendacijos Klaipėdos miesto savivaldybės administracijai:

- Užtikrinti DOTS kabineto išlaikymą Klaipėdos miesto savivaldybėje.
- Užtikrinti tuberkuliozės profilaktikos organizavimo ir vykdymo Klaipėdos mieste paslaugas 2022 m. didžiausios rizikos asmenims ir vaikams.

Rekomendacijos pirminės sveikatos priežiūros įstaigoms:

- Užtikrinti tėvų informavimą apie vaikų bei rizikos grupių vaikų tikrinimą dėl tuberkuliozės (tuberkulino testas).
- Aktyviau organizuoti ir atlikti profilaktinius patikrinimus dėl tuberkuliozės, ypač socialiai nedraustiems ir rizikos grupės asmenims bei darbingo amžiaus nedirbantiems asmenims.
- Siekti ankstyvosios ligos diagnostikos ir gydymo, taikyti prevencines priemones ligos atkryčiui išvengti.
- Siekti, kad rizikos grupės asmenys, ypač turintys kontaktą su sergančiu tuberkulioze asmeniu ir ypač su pažeidusiu gydymo režimą, atliktų reikiamus tyrimus.

ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 liepos 16 d. įsakymas Nr. V-815 „Dėl Sveikatos netolygumų mažinimo Lietuvoje 2014–2023 m. veiksmų plano patvirtinimo“, TAR, 2014-07-17, Nr. 10332.
2. I. Petrauskaitė, A. Želvienė. Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rašymo metodinės rekomendacijos. Higienos institutas, Vilnius, 2019.
3. Klaipėdos miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 metų ataskaita. Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras, 2021.

Ataskaitą parengė
Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras

Klaipėdos miesto savivaldybės
visuomenės sveikatos stebėsenos
2021 metų ataskaitos
priedas

**KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS
2021 METŲ ATASKAITOS SUVESTINĖ**

Rodiklis	Atvejų sk. savivaldybėje	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6	7
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai						
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (metais)		74,9	74,2	68,5	81,7	1,01
Išvengiamas mirtingumas (proc.)	561	22,4	27,3	19,5	34,0	0,82
1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį						
1.1 uždavinys. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą						
Savižudybių skaičius (X60–X84) 100 000 gyv.	26	17,1	20,1	0,0	69,1	0,86
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 000 gyv.	26	17,0	19,4	0,0	59,6	0,88
Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.	40	26,3	37,3	0,0	65,0	0,71
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	1169	37,6	30,3	17,2	133,2	1,24
Ilgalaikio nedarbo lygis (darbo jėgos proc.)	3262	3,6	5,0	1,5	13,1	0,72
Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.	3181	1,7	-1,2	-26,2	83,2	-1,42
1.2 uždavinys. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygiu						
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.	97	63,8	86,3	31,0	202,8	0,74
SMR nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.	97	62,6	83,1	21,9	169,0	0,75
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1 000 moksl.	5038	270,0	312,0	112,4	570,0	0,87
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.	899	5,9	23,7	3,2	74,8	0,25
Sergamumas tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	43	28,3	19,6	0,0	60,4	1,44
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	48	31,6	22,4	0,0	60,4	1,41
2 TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką						
2.1 uždavinys. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą						
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.	23	2,5	1,0	0,0	3,8	2,46
Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.	430	137,7	124,5	63,8	167,1	1,11
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	481	55,4	60,2	40,9	134,6	0,92
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	280	18,4	21,1	0,0	85,5	0,87
2.2 uždavinys Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį						
Mirtingumas nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	7	4,6	5,1	0,0	26,5	0,90

SMR nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	7	5,0	4,9	0,0	22,6	1,02
Mirtingumas nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	14	9,2	18,0	0,0	69,6	0,51
SMR nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	14	9,1	17,5	0,0	64,1	0,53
2.3 uždavinys. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių						
Mirtingumas transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	7	4,6	6,6	0,0	19,5	0,70
SMR transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	7	4,7	6,5	0,0	19,7	0,75
Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	1	0,7	1,6	0,0	9,7	0,44
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	1	0,5	1,5	0,0	9,6	0,33
Traumų dėl transporto įvykių (V00–V99) skaičius 10 000 gyv.	80	5,3	5,1	0,0	10,9	1,04
2.4 uždavinys. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą						
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	-	29527,2	932,7	38,8	32956,2	31,66
3 TIKSLAS. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą						
3.1 uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą						
Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	6	3,9	2,8	0,0	16,0	1,39
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	6	3,9	2,9	0,0	22,3	1,34
Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	12	7,9	24,1	0,0	80,5	0,33
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	12	7,3	22,9	0,0	80,0	0,32
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.	83	54,6	82,7	0,0	153,5	0,66
Gyv. skaičius, tenkantis 1 tabako licencijai	821	185,3	199,2	68,7	378,0	0,93
Gyv. skaičius, tenkantis 1 alkoholio licencijai	1141	126,9	174,7	35,3	350,0	0,73
3.2 uždavinys. Skatinti sveikos mitybos įpročius						
Kūdikų, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	319	29,8	36,2	1,5	50,0	0,82
4. TIKSLAS. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius						
4.1 uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais						
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) skaičius 1 000 gyv.	2385	15,8	14,8	9,8	30,2	1,06
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius (18+ m.) 1 000 gyv.	292	2,4	1,6	0,7	3,0	1,45
4.2 uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą						
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2066	2,2	1,8	1,6	5,9	1,23
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	106	7,0	7,3	2,8	14,1	0,96
Apsilankymų pas gydytojus skaičius 1 gyv.	1152809	7,6	7,4	6,6	11,7	1,02
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	9	5,9	3,5	0,0	19,4	1,69

Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	1	1,0	2,0	0,0	4,1	0,50
Sergamumas ŽIV ir LPL (B20–B24, Z21, A50–A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	16	1,1	1,7	0,0	4,7	0,61
4.3 uždavinys. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą						
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	3	2,1	3,3	0,0	32,3	0,65
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, proc.	1913	87,0	88,4	65,6	100,0	0,98
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės), proc.	1535	87,0	90,1	63,0	98,2	0,97
Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.	648	4,7	11,4	1,8	48,5	0,41
Vaikų (7–17 m.), neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrūtų dantų, dalis (proc.)	4027	26,2	22,7	10,1	36,3	1,15
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1 000 15–17 m. moterų	3	1,6	2,7	0,00	12,8	0,58
4.4 uždavinys. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę						
Mirt. nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) 100 000 gyv.	1146	753,3	820,3	397,7	1541,2	0,92
SMR nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) 100 000 gyv.	1146	754,5	805,2	582,8	1424,1	0,94
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.	430	282,7	275,9	132,6	439,4	1,03
SMR nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.	430	262,9	259,5	164,7	391,0	1,01
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.	264	173,5	186,1	83,0	503,0	0,93
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.	264	169,1	180,8	75,7	394,6	0,94
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	1078	70,9	69,4	38,7	102,7	1,02
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų laikotarpiu dalyvavusi krūtų vėžio programoje	11937	52,1	45,5	11,2	62,0	1,15
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų laikotarpiu dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	21412	58,0	53,4	34,0	76,7	1,08
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų laikotarpiu dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	24906	52,5	48,1	24,2	67,5	1,09
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi SKL programoje	17160	53,4	47,2	24,9	71,7	1,13